

УКРАЇНА

**УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Government Agent
before the European Court of Human Rights
Ukraine
вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001, Україна

Agent du Gouvernement
auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme
l'Ukraine
13, Horodetsko St. Kyiv, 01001, Ukraine

Тел.: +380 44 278-37-23, факс.: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua http://www.minjust.gov.ua

20.07.2015

№ 12.0.1-26/4635

На № _____

Міністерство внутрішніх справ України
вул. Академіка Богомольця, 10, м. Київ, 01601

✓ **Національна академія внутрішніх справ**
пл. Солом'янська, 1, м. Київ - ДСП, 03035

ГУ МВС України в Донецькій області
вул. Нахімова, 86, м. Маріуполь,
Донецька обл., 87517

*Щодо виконання рішення Європейського суду
з прав людини у справі «Кирпиченко проти України»*

2 квітня 2015 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) ухвалено рішення у справі «Кирпиченко проти України», заява № 38833/03, яке набуло статусу остаточного 2 липня 2015 року.

У вказаному рішенні Європейський суд констатував порушення матеріального та процесуального аспектів статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з жорстоким поведінням працівників прокуратури та міліції із заявником 6 і 16 травня 2003 року відповідно та відсутністю ефективного розслідування відповідних скарг заявника, а також скарг на жорстоке з ним поведіння після його затримання органами внутрішніх справ.

Крім того, Європейський суд зобов'язав державу сплатити спадкоємцям заявника, який помер під час розгляду Європейським судом його заяви, 15 000 (п'ятнадцять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди.

Факти справи та суть порушень зазначено у стислому викладі рішення, що додається.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та пункту 1 статті 46 Конвенції рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання Україною.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального

ВДЗР НАВС

Вх. №

3416

07

07

2015

характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстав для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаного рішення. Відповідні положення закріплені у Правилах КМ РЄ щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (від 10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів індивідуального та загального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

У своєму рішенні Європейський суд, серед іншого, повторно зазначив, що «... коли міліція затримує особу здоровою, але при звільненні з-під варти виявляється, що в неї є тілесні ушкодження, на державу покладається обов'язок надати правдоподібне пояснення щодо причин виникнення цих ушкоджень, і якщо цього зроблено не буде, це свідчитиме про наявність питання за статтею 3 Конвенції (див. рішення у справі «Сельмуні проти Франції» (*Selmouni v. France*) [ВП], заява № 25803/94, п. 87, ECHR 1999-V » (п. 14 рішення).

Так, у цій справі Європейський суд визнав пояснення держави стосовно походження тілесних ушкоджень заявника непереконливим, і зазначив, що воно «... здебільшого ґрунтується на показаннях працівника міліції В.Д., якого заявник звинувачував у жорстокому з ним поводженні, а також на подібних показаннях колеги цього працівника міліції, на підтвердження яких немає жодних доказів, як і немає жодного пояснення, чому перевагу було надано саме версії працівників міліції, а не версії заявника...» (п. 80 рішення).

Крім того, Європейський суд встановив, що у цій справі національними органами влади не докладено жодних вагомих зусиль для проведення ефективного розслідування за скаргами заявника на жорстоке поводження.

Європейський суд зауважив, що «... перевірки усіх трьох випадків стверджуваного жорстокого поводження із заявником [29-30 січня, 6 і 16 травня 2003 року] не відповідали мінімальним стандартам ефективності. В усіх трьох випадках висновки національних органів влади ґрунтувалися перш за все на поясненнях працівників міліції, які звинувачувалися у жорстокому поводженні. Незважаючи на те, що в усіх трьох випадках заявник подав скарги невдовзі після стверджуваних подій, жодних оперативних та ретельних зусиль для збирання об'єктивних доказів або перевірки правдоподібності його тверджень докладено не було...» (п. 85).

Виходячи із висновків Європейського суду у цій справі, прошу вжити таких заходів для виконання цього рішення Європейського суду та попередження аналогічних порушень в майбутньому:

- 1) провести службове розслідування за встановленим Європейським судом у цій справі фактом жорстокого поводження працівників органів внутрішніх справ із заявником 16 травня 2003 року;
- 2) забезпечити професійну підготовку працівників органів внутрішніх справ

з питань вивчення Конвенції та практики Європейського суду, зокрема щодо недопущення жорстокого поводження з особами при їх затриманні та з особами, які тримаються під вартою, а також щодо дотримання стандартів ефективного розслідування відповідно до Конвенції та практики Європейського суду;

3) забезпечити неухильне дотримання працівниками органів внутрішніх справ положень чинного законодавства України, в тому числі Конвенції та практики Європейського суду, під час проведення досудових розслідувань на національному рівні;

4) довести до відома працівників органів внутрішніх справ всіх рівнів висновки Європейського суду у цій справі.

Окремо повідомляю, що найближчим часом автентичний переклад вказаного рішення буде надруковано у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщено на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

З метою забезпечення належного звітування держави перед КМ РЄ прошу повідомити про результати розгляду цього листа до **20 серпня 2015 року**.

Додаток: стислий виклад рішення у справі «Кирпиченко проти України» на 2 арк.

Борис Бабін

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КИРПИЧЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KIRPICHENKO v. UKRAINE)

Заява № 38833/03

Стислий виклад рішення від 02 квітня 2015 року

28 січня 2003 року двос незнайомців напали на заявника та завдали йому два ножових поранення.

Наступного дня працівники міліції затримали заявника та доправили його до Пролетарського РВ ДМУ ГУМВС України Донецької області, а пізніше до прокуратури Пролетарського району м. Донецька для допиту у зв'язку з вбивством Л.С. Як впливає з протоколу допиту заявника від 29 січня 2003 року, він відмовився надавати будь-які пояснення щодо злочину, у вчиненні якого підозрювався.

30 січня 2003 року заявник подав до районної прокуратури скаргу на те, що працівники міліції катували його перед тим, як доправити до райвідділу міліції, та після цього з метою отримання його визнавальних показів.

У подальшому під час досудового розслідування у кримінальній справі щодо заявника він неодноразово подавав до районної та обласної прокуратур, судів та інших органів влади скарги на жорстоке поводження працівників міліції у січні 2003 року, на те, що 6 травня 2003 року слідчий прокуратури А.Д. побив його, коли він ознайомлювався з матеріалами справи, а, коли заявника тимчасово помістили під варту до ізолятора тимчасового тримання органів внутрішніх справ 16 травня 2003 року, працівник міліції В.Д. двічі вдарив його кулаком в обличчя та ногою в спину. Заявник також скаржився на відсутність розслідування його скарг.

Органи прокуратури щоразу відмовляли у порушенні кримінальної справи за скаргами заявника на жорстоке з ним поводження, а суди загалом залишали відповідні скарги заявника без задоволення.

9 листопада 2004 року заявника було визнано винним у вбивстві Л.С. і крадіжці цінних речей з її квартири та призначено йому покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

Заявник та призначений йому захисник оскаржили цей вирок в касаційному порядку, проте Верховний Суд України залишив вирок апеляційного суду без змін.

До Європейського суду заявник скаржився за статтею 3 Конвенції, що 29-30 січня і 16 травня 2003 року він зазнав жорстокого поводження працівників міліції та що 6 травня 2003 року його безпідставно образив та вдарив слідчий прокуратури А.Д., а також за статтями 3 та 13 Конвенції, що не було проведено ефективного розслідування за цими скаргами.

29 жовтня 2012 року, коли справа перебувала на розгляді Європейського суду, заявник помер, і його матір, пані Світлана Семенівна Савич, повідомила про своє бажання підтримати заяву.

Розглянувши скарги заявника стосовно подій 29-30 січня 2003 року, Європейський суд зазначив, що виходячи з матеріалів справи, встановити час завдання тілесних ушкоджень, щодо яких надійшли скарги, неможливо, проте очевидним є те, що до затримання заявник мав серйозну сутичку та не був затриманий «здоровим». Європейський суд також зауважив, що доводам заявника щодо часу завдання тілесних ушкоджень загалом бракує послідовності. Тому Європейський суд не знайшов підстав для висновку «поза розумним сумнівом» про те, що тілесних ушкоджень, про які заявник скаржився, було завдано під час його тримання у відділі міліції або що він зазнав катування чи будь-якого іншого виду жорстокого поводження як 29, так і 30 січня 2003 року. У зв'язку з цим не було порушення статті 3 Конвенції.

У відповідь на скарги заявника на жорстоке поводження з ним 6 травня 2003 року Європейський суд зазначив, що пояснення походження ушкодження носа заявника, надане національними органами влади, ґрунтувалося на припущеннях і домислах, а не на встановлених фактах. Європейський суд дійшов висновку, що це пояснення не є переконливим, та органи державної влади несуть відповідальність за травму, завдану заявнику 6 травня 2003 року. Отже, було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку зі стверджуваним жорстоким поводженням із заявником того дня.

Що стосується скарг заявника на жорстоке поводження з ним 16 травня 2003 року, то Європейський суд також дійшов висновку, що пояснення Уряду не є переконливими, оскільки здебільшого ґрунтуються на показаннях працівника міліції В.Д., якого заявник звинувачував у жорстокому з ним поводженні, а також на подібних показаннях колеги цього працівника міліції, на підтвердження яких немає жодних доказів, і відсутнє жодне пояснення того, чому перевагу було надано саме версії працівників міліції, а не версії заявника. Тому Європейський суд встановив порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з тілесними ушкодженнями, завданими заявнику 16 травня 2003 року.

Розглянувши скарги заявника на відсутність ефективного розслідування у зв'язку з його скаргами на жорстоке поводження, Європейський суд дійшов висновку, що небажання органів влади забезпечити проведення оперативного та ретельного розслідування скарг підозрюваних у вчиненні злочинів на жорстоке поводження з ними становить системну проблему в Україні у розумінні статті 46 Конвенції. Так, у цій справі Європейський суд зазначив, що перевірки усіх трьох випадків стверджуваного жорстокого поводження із заявником не відповідали мінімальним стандартам ефективності, висновки національних органів влади ґрунтувалися перш за все на поясненнях працівників міліції, які звинувачувалися у жорстокому поводженні. Європейський суд також зауважив відсутність незалежності та безсторонності працівників правоохоронних органів, які перевіряли скарги заявника. Отже, Європейський суд встановив порушення статті 3 Конвенції у

зв'язку з проведенням розслідування за скаргами заявника щодо стверджуваного жорстокого поводження з ним 29-30 січня, 6 і 16 травня 2003 року.

З огляду на свої висновки за статтею 3 Конвенції, Європейський суд дійшов висновку, що немає необхідності розглядати питання наявності порушення статті 13 Конвенції у цій справі.

Заявник також подавав інші скарги за статтями 3, 5, 6, 13 і 34 Конвенції, розглянувши які Європейський суд зробив висновок, що вони не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією, та визнав їх неприйнятними.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Постановляє, що матір заявника, пані Світлана Семенівна Савич, має право брати участь у цій справі замість заявника;
2. Оголошує скарги на жорстоке поводження із заявником 29-30 січня, 6 і 16 травня 2003 року, а також на відсутність ефективного розслідування та засобів правового захисту у зв'язку з цими скаргами прийнятними, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
3. Постановляє, що не було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку зі стверджуваним жорстоким поводженням 29 і 30 січня 2003 року;
4. Постановляє, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку зі стверджуваним жорстоким поводженням 6 і 16 травня 2003 року;
5. Постановляє, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з відсутністю ефективного розслідування за скаргами на жорстоке поводження 29 і 30 січня, 6 і 16 травня 2003 року;
6. Постановляє, що немає необхідності розглядати скаргу на неефективне розслідування за статтею 13 Конвенції;
7. Постановляє, що
 - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити спадкоємцям заявника 15 000 (п'ятнадцять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
8. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»

